

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra filozofie

PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

Práce : diplomová

Posudek: oponenta

Práci hodnotil: Mgr. Miloš Kratochvíl, Ph. D.

Práci předložil: Vojtěch Bernacik

Název práce: Simon Stevin : L'Arithmétique

1. CÍL PRÁCE:

Jádrem diplomové práce je překlad první knihy Stevinova textu L'Arithmétique. Přesto však překlad nebyl jediným cílem, to by bylo málo. Polovinu práce představuje studie, v jejímž úvodu (s. 3) autor slibuje ukázat, jakým způsobem Stevin myslel, jak své myšlenky konstruoval, jaké znaky a symboly používal k vyjádření matematických vztahů, jak jim rozuměl a jak je dokazoval. Dalším cílem je analýza první části Aritmetiky a srovnání Stevinova pojetí vztahu jednotky a nuly s pojetím Al Chvarizmiho. Z větší míry lze cíle práce různě obtížnosti považovat za splněné.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ

Diplomová práce má necelých 90 stran, na 40 z nich je překlad. Nejdříve zhodnotím autorův vlastní text, tedy cca 50 stran. Kapitoly 2 – 4 (tj. až do strany 24) mají za cíl poskytnout přehled vybraných údajů či vybraných aspektů Stevinova života, doby a intelektuálních východisek. Tyto kapitoly nemají vyšší cíl, než přinést prvotní orientaci a jak autor sám správně sděluje, jde o kompilaci, kterou lze sestavit z jakýchkoli zdrojů (k tomu bych dodal, že stačí z každého zdroje pár příslušných stránek). Tuto část tedy autor zhodnotil sám a nezbyvá, než s ním souhlasit. Bohužel to platí i o čtvrté kapitole (*Východiska vědců 16. a 17. století*), v níž se nabízel prostor ke zpracování širšího kontextu. Postrádám v ní jednotící linii, ať už pokud jde o volbu zdrojů, tak pokud jde o obsah. Za hodnotný považuji pokus zorientovat se ve zdrojích, s nimiž Stevin mohl pracovat či které mohl znát. Nerozumím však dobře tomu, proč se autor znalý francouzského jazyka omezuje na anglicky psané zdroje („ze všech knih věnovaných Stevinovi a dostupných v anglickém jazyce....“ s. 23). V kolektivní monografii *Simon Stevin (1548-1620) : l'émergence de la nouvelle science* z roku 2004 se žádné použitelné informace vytěžit nedaly?

Vzhledem k tématu lze za důležitější považovat až kapitoly od s. 24, tj. od kap. 5. Zde je jako jeden z hlavních cílů textu (avšak na rozdíl od toho, co stojí v úvodu) uvedena „snaha naznačit, o které zdroje se Stevin ve své práci opíral, z čeho vycházel.“ (s. 24). Tato část je zpracována tak, že jsou vyjmenovány odkazy k dílům jiných autorů, které Stevin uvádí v první knize Aritmetiky (autor správně poznamenává, že v mnoha případech k nim Stevin neodkazuje jako ke zdrojům, ale jako k autoritám, které mají podpořit jeho tvrzení). S pomocí knih o dějinách matematiky potom tyto autory stručně, místy téměř slovníkově představí. Případům, kde jde o výskyt opakovaný, či kde jde o zřejmou inspiraci, se věnuje podrobněji (to se týká především Eukleida).

Šestá kapitola se bezprostředně týká tématu překládaného textu. Zabývá se dějinami pojetí nuly, resp. vybranými názory na toto téma, které jsou zpracovány především na základě Vopěnkovy předmluvy k překladu Al Chvárizmiho. Právě pomocí porovnání s Al Chvárizmiho jsou ukázána specifika Stevinova pojetí nuly.

Sedmá kapitola obsahuje poznámky k překladu, který pak tvoří druhou polovinu (8. kapitolu) celé diplomové práce. Čtyřicet stran překladu odborného textu považuji za obdivuhodný a beze sporu přínosný výkon. A současně také za nejsilnější část diplomové práce.

V deváté kapitole autor nastiňuje seznam témat a prací, jejichž vykonání považuje za užitečné ať už z hlediska překladu (slovník pojmů), tak zkoumání dějin matematiky. Stejně jako kapitola sedmá se i kapitola devátá víceméně váže k překladu. Nejde tak vlastně o odborný text, ale spíše o technické poznámky. Na konec práce se dle mého názoru nehodí formulace „v následující kapitole se budeme zabývat rozbořením vývoje pojetí nuly a jednotky.“ (s. 82). Žádná následující kapitola v práci už ale není, jen Závěr.

Nejsem si jistá, zda mohu soudit kvalitu překladu (jde o matematický text z 16. století). Proto se omezím jen na několik drobností:

Uvítal bych, kdyby překlad pečlivěji respektoval členění do odstavců originálu i Stevinovo zvýraznění některých pojmů či tvrzení (v jeho textu jsou kurzívou, tak proč ne i v překladu?). Rovněž se s autorem neshodují v tom, že je lepší očíslovat kapitoly Stevinova textu čísla, které mu náležejí v rámci jeho diplomové práce. Zde je zařazen jako osmá kapitola, tedy jsou jeho podkapitolám udělena čísla 8.1, 8.1.1. atd. Připadá mi to matoucí i nepraktické.

Ke každému překladu lze vznést několik poznámek a připomínek. Omezím se jen na několik drobných dotazů, nikoliv však kritického rázu (oceňuji autorovu skromnost, když tvrdí, že jde o návrh překladu, který na mnoha místech vyžaduje diskusi).

S. 45: zmiňujete, že tabulka bude součástí slovníku pojmů (z čehož usuzuji, že na tématu stále pracujete). Přesto by stálo za úvahu, zda ji do textu nevčlenit. Totéž ke s. 79.

S. 46: proč překládáte francouzské *matière* jako *podstata*, zatímco anglické *matter* (v poznámce pod čarou) jako *látka*?

S. 51 v poznámce: *a direct challenge* by možná bylo lépe přeložit důrazněji nikoli jako *přímou výzvu*, ale jako *přímé zpochybnění*, či *atakování*. Což by ostatně odpovídalo tomu, co je psáno na s. 460 anglického úvodu. Rovněž se tam píše o sedmé, nikoli o osmé knize Základů.

S. 54 a 55: existují české ekvivalenty k výrazům *docide* či *plinthide*? Rozhodl jste se je nepřekládat a dal jste je do uvozovek (v originále v uvozovkách nejsou).

V případě jmen (nakolik to lze) by možná bylo lepší držet se již zaužívaných tvarů. Např. nikoli *podle Zamberta*, ale *podle Zambertiho*.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA:

Z formálního hlediska je práce pěkná, občasný překlep se najde vždy a nelpím na jejich úplné absenci. Na použitou literaturu je náležitě odkazováno. Ojediněle z textu vypadlo slovo nebo jeho část. Např. na s. 21 „odkazuje k 10 knize Eukleidových“, kde chybí „Základů“, na s. 22 autor uvádí tvary Lovaň i Louvain (lépe je používat i vlastní jména jednotně), na s. 26 chybí příjmení Lodovica Ferrariho (je tam jen „Lodovico ri“), Al Chvárizmího (830-850) bych považoval spíše za myslitele století devátého, nežli osmého. Vážné výhrady k formální stránce práce nemám.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE

Polovinou diplomové práce je překlad. Ten dle mého názoru vyrovnává spíše průměrnou kvalitu druhé poloviny, tedy autorova vlastního textu. Z něj mám dojem, že někdy není zřejmé, co vlastně autor chce sledovat. Viz výše a pro dokreslení na s. 2 se píše, že hodnoty, cíle a motivace Nizozemců se výrazně lišily od zbytku Evropy. S tím, že bude ukázáno opodstatnění tohoto tvrzení. Nebylo. Práci hodnotím jako velmi dobrou.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ :

Na s. 38 píšete, že pokrok ve vědě je kumulativního charakteru. O co toto tvrzení opíráte? Našel byste ve filosofii vědy tvrzení opačné? A co si o něm myslíte?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA : velmi dobře

Datum: 18. 5. 2017

Podpis:

